
Tomasz Płachtej*

WŁAŚCIWOŚĆ SĄDÓW POWSZECHNYCH W SPRAWACH CYWILNYCH Z ZAKRESU PRAWA AUTORSKIEGO I PRAW POKREWNYCH ORAZ WŁASNOŚCI PRZEMYSŁOWEJ

Celem artykułu jest krytyczna analiza regulacji prawnych i orzecznictwa w kwestii własności sądów powszechnych w sprawach z zakresu własności intelektualnej – prawa autorskiego i praw pokrewnych oraz praw własności przemysłowej. Po wstępie historycznym skoncentrowano się na aktualnym stanie będącym m.in. wynikiem zmian z 2005 i 2019 r. Przeanalizowano własność rzeczową, miejscową, zarówno ogólną, jak i szczególne, w tym w zakresie umowy prorogacyjnej, a także omówiono przepisy szczególne, głównie dotyczące postępowania zabezpieczającego.

Pojęcia kluczowe: Własność intelektualna, własność przemysłowa, prawo autorskie, własność sądów powszechnych

1. Zagadnienia wstępne

Artkuł dotyczy problematyki własności sądów powszechnych, które rozpoznają wszelkiego rodzaju sprawy cywilne z zakresu ochrony praw autorskich i praw pokrewnych oraz własności przemysłowej, które na potrzeby niniejszego tekstu będą określane zbiorczym mianem „praw własności intelektualnej”.

Przez pojęcie „sprawy cywilnej”, zgodnie z art. 1 k.p.c., rozumiane są sprawy wynikające ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, ro-

---

* Tomasz Płachtej, adwokat (Opole).

dzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy (sprawy cywilne w znaczeniu materialnym), ale także z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz inne sprawy, do których przepisy Kodeksu postępowania cywilnego stosuje się z mocy ustaw szczególnych (sprawy cywilne w znaczeniu formalnym)¹. Cechą odróżniającą obie kategorie spraw cywilnych jest to, że sprawach cywilnych w znaczeniu materialnym występują równorzędne podmioty². Gdy choć jeden z nich zyskuje pozycję organu działającego z mocy władzy zwierzchniej stosunek taki nie jest stosunkiem cywilnoprawnym³.

Prawo własności intelektualnej łączy w sobie kilka działów prawa (m.in. prawo autorskie i prawo własności przemysłowej), których zakwalifikowanie do określonej gałęzi prawa może nastęrczać trudności. Niewątpliwie prawo autorskie i prawa pokrewne należą do gałęzi prawa cywilnego, ze względu na metodę regulacji – równorzędność stron i przedmiot regulacji – prawa majątkowe i osobiste, a normy prawa publicznego znajdujące się w tym dziale są w zdecydowanej mniejszości. Natomiast prawo własności przemysłowej zawiera w sobie zarówno normy prawa prywatnego, jak i prawa publicznego o względnym ich parytecie, co sprawia, że można przyjąć, że jest ono głównie w obszarze prawa cywilnego i administracyjnego⁴.

Samo pojęcie „własności intelektualnej” pojawiło się dosyć późno i nadal nie jest w pełni ukształtowane. Podawane są różne definicje w zależności czy analizuje się to pojęcie w oparciu o definicje wywodzące się z umów międzynarodowych czy prawa polskiego, czy też najważniejszych systemów prawnych europejskich. Opierając się na Konwencji Sztokholmskiej z 1967 r. o ustanowieniu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej określenie „własność intelektualna” stało się w języku prawniczym określeniem niejako nadrzędnym w stosunku do takich określeń jak „własność literacka i artystyczna” oraz „własność przemysłowa”⁵. Z kolei w innym akcie prawa międzynarodowego (akapit 4 preambuły porozumienia w sprawie Handlowych Aspektów Praw Własności Intelektualnej z 1994r. zwane dalej TRIPS) termin ten występuje jako zbiorcze określenie zespołu norm dotyczących dóbr intelektualnych oraz jako nazwa zespołu praw podmiotowych dotyczących tych dóbr⁶. Rozpowszechnienie

¹ Problematykę sprawy cywilnej w ujęciu materialnym i formalnym szeroko przeanalizował TK w orzeczeniu z 10 lipca 2000 r. (Dz.U. 2000, nr 55, poz. 665).

² J. Gudowski, [w:] *Komentarz do Kodeksu postępowania cywilnego. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze*, T. 1, red. T. Ereciński, Warszawa 2001, s. 8; A. Wolter, J. Ignatowicz, K. Stefaniuk, *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, Warszawa 1998, s. 17.

³ Orzeczenie TK z 12 kwietnia 1989 r. Uu 9/88/2, OTK 1989 nr 1 poz. 9 i orzeczenie SN z 13 maja 1958 r., 2 CR 384/58, OSPIKA 1960, nr 3, poz. 69.

⁴ A. Szewc, [w:] A. Szewc, G. Jyż, *Prawo własności przemysłowej*, Warszawa 2011, s. 9.

⁵ A. Jakubecki, *Postępowanie zabezpieczające w sprawach z zakresu prawa własności intelektualnej*, Zakamycze 2000, s. 22-23.

⁶ R. Skubisz, [w:] *System Prawa Prywatnego. Prawo własności przemysłowej*. Tom 14A, red. R. Skubisz, Warszawa 2012, s. 44-45.

w polskiej literaturze terminu „własność intelektualna” jest wynikiem wpływu terminologii wynikającej z umów międzynarodowych i piśmiennictwa zagranicznego głównie anglo- i fancuskojęzycznego, choć nie jest pojęciem jedynym⁷. Przykładem próby zakresienia granic tego pojęcia jest art. 2 dyrektywy 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (Dz.Urz.UE L 157 z 30 kwietnia 2004 r., s. 45-86), gdzie stwierdzono, że zakresem tej dyrektywy objęte są następujące prawa własności intelektualnej: prawa autorskie i prawa pokrewne, prawa do baz danych, prawa twórcy topografii półprzewodnikowych, prawa do znaków towarowych, prawa do wzorów przemysłowych, prawa z patentu, włącznie z prawami wynikającymi z dodatkowych świadectw ochronnych, prawa do oznaczeń geograficznych, prawa ze wzoru użytkowego, prawa do nazw handlowych, jeżeli są chronione jako prawa wyłączne w danym prawie krajowym.

Problematyczne jest też umiejscowienie terminu „własność intelektualna” w stosunku do innych „praw na dobrach niematerialnych” – np. dóbr osobistych, które to pojęcie często używane jest w literaturze. Przyjmuje się, że o zaliczeniu przedmiotów intelektualnych do kategorii dóbr niematerialnych decyduje porządek prawny, przyznając tym dobrom ochronę prawną⁸. Prawa zaliczone do kategorii praw na dobrach niematerialnych mają charakter praw podmiotowych bezwzględnych, skutecznych *erga omnes*⁹. Jednakże pojęcie „praw własności intelektualnej” w znaczeniu podmiotowym jest w nauce traktowane jako pojęcie szersze niż „prawa na dobrach niematerialnych”. Niezbędnym jest zatem wyznaczenie granic sprawy z zakresu własności intelektualnej na potrzeby niniejszego artykułu.

Najkrótszą i najtrafniejszą definicję „praw własności intelektualnej” podaje Ryszard Skubisz¹⁰, którego zdaniem prawo własności intelektualnej jest prawo własności przemysłowej w znaczeniu przedmiotowym wraz z prawem autorskim i prawami pokrewnymi oraz prawem do baz danych.

W niniejszym artykule zostały omówione roszczenia cywilne z zakresu ochrony własności intelektualnej, które są rozpoznawane przez sądy powszechne. Pominięte zostaną inne środki ochrony tych praw, jak ochrona karna czy ochrona przed sądami szczególnymi, czy organami administracji, nawet jeśli dotyczą roszczeń cywilnych, a postępowanie przed tym organem ukształtowane jest na wzór postępowania sądowego cywilnego (np. postępowanie sporne przed Urzędem Patentowym).

⁷ R. Skubisz, *Prawo z rejestracji znaku towarowego i jego ochrona. Studium z zakresu prawa polskiego na tle prawno-porównawczym*, Lublin 1988, s. 252.

⁸ A. Jakubecki, *Postępowanie zabezpieczające...*, s. 26.

⁹ R. Skubisz, *Prawo z rejestracji...*, s. 232.

¹⁰ R. Skubisz, [w:] *System...*, s. 54.

Sprawy rozpoznawane przez sądy cywilne mają źródło z przepisów ogólnych – Kodeksu cywilnego (np. art. 23 k.c., art. 471 k.c. lub art. 415 k.c.) i przepisów szczególnych – ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej. Ze względu na tematykę artykułu i mnogość roszczeń cywilnych, w tym miejscu zostaną zasygnalizowane najważniejsze sprawy rozpoznawane przed sądami cywilnymi.

W sprawach z zakresu ochrony praw autorskich ustawodawca przewidział ochronę autorskich praw osobistych (art. 78 p.aut.) oraz praw autorskich majątkowych (art. 79 p.aut.) dając twórcy, a w przypadku praw majątkowych uprawnionemu, prawo do występowania z roszczeniami przed sądami powszechnymi, zarówno na zasadach ogólnych Kodeksu cywilnego, jak i na zasadach określonych w tych przepisach. Prawa autorskie majątkowe chronione są też przez tzw. roszczenie informacyjne (art. 80 p.aut.).

W sprawach z zakresu praw pokrewnych ustawodawca przewidział, że wszystkie prawa pokrewne będą miały taką samą ochronę w przypadku praw majątkowych (art. 79 i 80 w zw. z art. 101 p.aut.). Ochroną praw osobistych objęte zostały prawa do artystycznych wykonań (art. 92 w zw. z art. 78 p.aut.).

Bardzo rozbudowane są roszczenia w prawie własności przemysłowej. Zgodnie z art. 283 i 284 p.w.p. sprawy dotyczące roszczeń cywilnoprawnych z zakresu ochrony własności przemysłowej, nienależące do kompetencji innych organów, rozstrzygane są, z zastrzeżeniem art. 257 p.w.p., w trybie postępowania cywilnego na zasadach ogólnych. W szczególności są to sprawy o:

- 1) ustalenie autorstwa projektu wynalazczego;
- 2) ustalenie prawa do patentu, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji;
- 3) wynagrodzenie za korzystanie z projektu wynalazczego;
- 4) wynagrodzenie za korzystanie z wynalazku, wzoru użytkowego lub topografii dla celów państwowych;
- 5) odszkodowanie za przejście na Skarb Państwa prawa do patentu lub prawa ochronnego odpowiednio na wynalazek tajny lub na wzór użytkowy tajny;
- 6) naruszenie patentu, dodatkowego prawa ochronnego, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji;
- 7) stwierdzenie prawa korzystania z wynalazku, wzoru użytkowego albo wzoru przemysłowego w przypadkach określonych w art. 71 i 75 p.w.p.;
- 8) stwierdzenie prawa używania w ramach lokalnej działalności oznaczenia zarejestrowanego jako znak towarowy na rzecz innej osoby;
- 9) stwierdzenie prawa używania oznaczenia geograficznego;

- 10) stwierdzenie utraty prawa używania oznaczenia geograficznego;
- 11) przeniesienie patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy albo prawa z rejestracji wzoru przemysłowego lub topografii, uzyskanego przez osobę nieuprawnioną;
- 12) przeniesienie prawa ochronnego na znak towarowy w przypadku określonym w art. 161 p.w.p.

2. Rys historyczny

Sprawy z zakresu własności intelektualnej, ze względu na ich specyfikę i skomplikowaną tematykę, zawsze traktowane były w sposób szczególnie i przekazywane do rozpoznania wyższym sądom¹¹. W Kodeksie postępowania cywilnego z 1930 r.¹² w pierwotnym brzmieniu, mimo wprowadzonego podziału pomiędzy sądami grodzkimi oraz okręgowymi w sprawach majątkowych w zależności od wartości przedmiotu sporu, przewidziano, że do właściwości sądów okręgowych, bez względu na wartość przedmiotu sporu, należą sprawy (art. 13 § 2 pkt 3, 4, 6 d.k.p.c.):

- ze stosunków, dotyczących ochrony prawa autorskiego (pkt 3),
- ze stosunków, dotyczących używania firmy (pkt 4),
- z ochrony patentów, wzorów i znaków towarowych; z czynów nieuczciwej konkurencji (pkt 6)

Kodeks przewidywał także, że do właściwości sądów okręgowych należą sprawy o prawa niemajątkowe i łącznie z nimi poszukiwane roszczenia majątkowe (art. 13 § 2 pkt 1 d.k.p.c.).

Na skutek powojennych nowelizacji zmianie uległy przepisy dotyczące właściwości rzeczowej, które jednak tylko w minimalnym stopniu dotknęły spraw z zakresu własności intelektualnej. W art. 11 pkt 2 d.k.p.c. ustawodawca wskazał, że do właściwości sądów wojewódzkich należą sprawy ze stosunków dotyczących ochrony prawa autorskiego, patentów, wzorów i znaków towarowych. Oprócz zmiany nazw sądów z grodzkiego na powiatowy i z okręgowego na wojewódzki, zauważalny jest brak regulacji w przedmiocie czynności handlowych dotyczących firmy lub zwalczania nieuczciwej konkurencji. Ustawodawca uznał bowiem, że w nowym systemie gospodarki centralnie planowanej nie będą one konieczne.

Orzecznictwo oraz doktryna stało na stanowisku, że o właściwości rzeczowej sądu decyduje treść i zakres żądania powoda, niezależnie od tego, czy żądania te w wyniku rozpoznania sporu okażą się uzasadnione¹³. Zawraca uwagę fakt, że do właściwości sądów okręgo-

¹¹ S. Gołąb, Z. Wusatowski, *Kodeks postępowania cywilnego*, Kraków 1930, s. 123.

¹² Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 listopada 1930 r. – Kodeks postępowania cywilnego, Dz.U. 1930, nr 83, poz. 651.

¹³ Tak SN w orzeczeniu z 31 marca 1955 r., 1 CZ 43/54, OSNCK 1957, nr 2, poz. 38; tak K. Lipiński, *Kodeks postępowania cywilnego z orzecznictwem z okresu powojennego i komentarzem*, Warszawa 1961, s. 53.

wych (wojewódzkich) zostały przekazane sprawy zarówno o prawa niemajątkowe, jak i majątkowe ze stosunków z zakresu własności intelektualnej.

3. Właściwość rzeczowa

Właściwość rzeczowa jest to podział spraw między sądy różnego rodzaju, które mają je rozpatrywać jako sądy I instancji w ramach hierarchicznej struktury sądów w Polsce¹⁴. W polskim systemie sądów powszechnych rozpatrujących sprawy cywilne ogólną zasadą jest, że sądy rejonowe rozpoznają wszystkie sprawy z wyjątkiem spraw, dla których zastrzeżona jest właściwość sądów okręgowych (art. 16 k.p.c.). Od tej ogólnej zasady ustawodawca przewidział wyjątki enumeratywnie wymienione przede wszystkim w art. 17 k.p.c., a także w art. 544, 567¹, 691 § 2 k.p.c. Z punktu widzenia spraw z zakresu ochrony praw własności intelektualnej istotne znaczenie ma art. 17 k.p.c.

Stosownie do art. 17 pkt 2 k.p.c. do właściwości sądów okręgowych do rozpoznania w I instancji należą sprawy o ochronę praw autorskich i pokrewnych, jak również dotyczące wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków towarowych, oznaczeń geograficznych i topografii układów scalonych oraz o ochronę innych praw na dobrach niematerialnych. Tak wysokie ulokowanie kompetencji orzeczniczych tłumaczy się złożonością problemów prawnych i społeczno-gospodarczą wagą spraw, z którą wiąże się konieczność posiadania przez sędziów wysokich kwalifikacji prawnych i niezbędnego doświadczenia zawodowego¹⁵. Brzmienie tego przepisu zostało nadane przez ustawę z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2004, nr 172, poz. 1804), która weszła w życie 5 lutego 2005 r. Wcześniej ten przepis przewidywał, że do właściwości sądów okręgowych należą sprawy o ochronę praw autorskich, jak również praw wynikających z opatentowania wynalazków lub rejestracji wzorów użytkowych i zdobniczych oraz znaków towarowych. Zakres spraw wynikających z roszczeń o ochronę praw na dobrach materialnych zależy przede wszystkim od zakresu tych spraw należących do drogi sądowej¹⁶.

Zmiana z 2005 r. w treści przepisu art. 17 pkt 2 k.p.c. była pierwszą, jaka została w nim dokonana od chwili uchwalenia Kodeksu postępowania cywilnego. Taką zmianę należy uznać za prawidłową.

¹⁴ M. Jędrzejewska, [w:] *Komentarz do Kodeksu postępowania cywilnego. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze*, T. 1, red. T. Ereciński, Warszawa 2001, s. 107.

¹⁵ A. Szewc, [w:] A. Szewc, G. Jyż, *Prawo własności...*, s. 338.

¹⁶ Taki pogląd wyraziła A. Barańska na gruncie uprzedniego brzmienia art. 17 pkt 2 k.p.c., który nadal pozostaje aktualny – A. Barańska, *Właściwość rzeczowa sądu wojewódzkiego w procesie cywilnym*, „Nowe Prawo” 1973, nr 2, s. 216.

wą, gdyż w uprzednio obowiązującym wersji przepisu art. 17 pkt 2 k.p.c., właściwością rzeczową sądów okręgowych (uprzednio wojewódzkich) objęta była tylko część roszczeń wynikających z praw własności intelektualnej. Właściwością sądów okręgowych na podstawie art. 17 pkt 2 k.p.c. nie były objęte nie tylko roszczenia wynikające z innych praw własności intelektualnej, jak na przykład z praw pokrewnych, czy oznaczeń geograficznych lub z topografii układów scalonych. Dyspozycją tego przepisu nie były objęte też sprawy dotyczące roszczeń wynikłych przed opatentowaniem wynalazku czy udzieleniem prawa ochronnego na znak towarowy¹⁷. W tych sprawach z zakresu ochrony praw własności intelektualnej, właściwość sądu uzależniona była od wartości przedmiotu sporu przy sprawach o prawa majątkowe (art. 17 pkt 4 k.p.c.), np. o naprawienie wyrządzonej szkody za naruszenie majątkowych praw pokrewnych (art. 80 w zw. z art. 101 p.aut.), czy też tego, czy sprawa dotyczyła praw niemajątkowych i łącznie z nimi dochodzonych praw majątkowych (art. 17 pkt 1 k.p.c.). Zmiana przepisu wprowadziła wyłączną właściwość sądu okręgowego w zakresie dotyczącym ochrony wszelkich praw na dobrach niematerialnych, co jest posunięciem prawidłowym, gdyż eliminuje podział w rozpoznawaniu tychże spraw pomiędzy sądy różnego rzędu.

Warto zwrócić uwagę na wypracowane, na gruncie uprzednio obowiązującego brzmienia przepisu art. 17 pkt 2 k.p.c., orzecznictwo SN i na poglądy doktryny. We wcześniejszym brzmieniu przepisu art. 17 pkt 2 k.p.c. powstawały wątpliwości interpretacyjne, jakie kategorie spraw kwalifikowały się do rozpoznania przez sąd okręgowy jako wyłącznie właściwy. Charakterystyczna była początkowa rozbieżna interpretacja w zakresie dochodzenia roszczeń o zapłatę tantiemy za rozpowszechnienie utworu scenicznego wynikającego z umowy między wykonawcą utworu a zamawiającym. Początkowo SN, w orzeczeniu z 9 lutego 1973 r. (II CZ 4/73, OSNC 1973, nr 12, poz. 222) stanął na stanowisku, że roszczenie o zapłatę tantiemy za rozpowszechnienie utworu scenicznego, wynikającego z umowy między wykonawcą utworu a zamawiającym, w której zastrzeżono zapłatę tantiemy na rzecz „Zaeksu”, nie jest roszczeniem o ochronę praw autorskich, wobec czego może być dochodzone przez sądem okręgowym (wówczas wojewódzkim) tylko na podstawie przepisu art. 17 pkt 4 k.p.c.

Od tego stanowiska Sąd Najwyższy zdecydowanie odstąpił w uchwale siedmiu sędziów z 6 listopada 1976 r., III CZP 10/76, której nadał moc zasady prawnej (OSNC 1977, nr 3, poz. 43), w której stwierdził, że „roszczenie Stowarzyszenia «Zaeks» o zapłatę wynagrodzenia za publiczne wykonanie utworu muzycznego jest roszcze-

¹⁷ M. Jędrzejewska, [w:] *Komentarz...*, s. 111.

niem o ochronę praw autorskich a jego dochodzenie podlega właściwości sądu wojewódzkiego (obecnie okręgowego) bez względu na wartość przedmiotu sporu także w tym przypadku gdy jest ono skierowane – na podstawie umowy między wykonawcą utworu a zamawiającym – przeciwko zamawiającemu”.

Także stanowisko doktryny w tym zakresie nie było jednolite w tej kwestii. Niektórzy autorzy¹⁸ uważali, że właściwość rzeczowa sądu okręgowego obejmuje wszelkie roszczenia powstałe na tle prawa autorskiego. Odmiennie stanowisko prezentował Janusz Barta, który uważał, że przepis ten należy interpretować ściśle¹⁹.

W obecnym brzmieniu przepisu art. 17 pkt 2 k.p.c. właściwość sądu okręgowego we wszelkich sprawach z zakresu ochrony praw własności intelektualnej jest wyłączna, a sądy rejonowe są wyłączone z zakresu rozpoznawania tego typu kategorii spraw. Na takim stanowisku stoi też Sąd Najwyższy w ostatnich orzeczeniach. W uchwale z 5 października 2006 r., I PZP 3/06 (OSNP 2007, nr 11-12, poz. 151), która dotyczyła innej kwestii przedstawionej SN do rozstrzygnięcia, SN w uzasadnieniu, w rozważaniach dotyczących właściwości sądu okręgowego, jednoznacznie potwierdził to stanowisko. Stanowisko SN w tym zakresie należy w pełni podzielić, gdyż wyrażone poglądy są trafne.

Ustalenie prawidłowej właściwości rzeczowej jest niezwykle istotne dla ważności postępowania. Rozpoznanie sprawy przez sąd niższego rzędu, w przypadku, gdy wyłącznie właściwym był sąd wyższego rzędu, bez względu na wartość przedmiotu sporu, powoduje nieważność postępowania (art. 379 pkt 6 k.p.c.).

4. Właściwość miejscowa

W Kodeksie postępowania cywilnego w rozdziale o właściwości miejscowej sądu, czyli możliwości rozpoznawania sprawy przez dany sąd, ze względu na jego siedzibę terytorialną, są oddziały dotyczące właściwości ogólnej (art. 27-30 k.p.c.), przemiennej (art. 31-37² k.p.c.), wyłącznej (art. 38-42 k.p.c.), a także oddział zawierający przepisy szczególne (art. 43-46 k.p.c.).

a. Właściwość miejscowa ogólna

W oddziale o właściwości ogólnej (art. 27-30 k.p.c.) zawarte są ogólne zasady dotyczące ustalania właściwości miejscowej sądu, które mogą być modyfikowane przepisami szczególnymi. Stosownie do art. 27 § 1 k.p.c. powództwo wytacza się przed sąd I instancji, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania, które oznacza się według przepisów Kodeksu cywilnego (§ 2). Jeżeli pozwany nie

¹⁸ J. Jodłowski, Z. Reisch, *Postępowanie Cywilne*, Warszawa 1979, s. 183 oraz J. A. Piszczyk, *Glosa do postanowienia SN z dnia 29 grudnia 1971 r.*, I CZ 205/71, „Państwo i Prawo” 1973, nr 12, s. 164.

¹⁹ J. Barta, *Glosa do wyroku SN z dnia 8 grudnia 1976 r.*, III CRN 269/76, OSPiKA 1978, nr 6, poz. 110.

ma miejsca zamieszkania w Polsce, ogólną właściwość oznacza się według miejsca jego pobytu w Polsce, a gdy nie jest ono znane lub nie leży w Polsce – według ostatniego miejsca zamieszkania pozwanego w Polsce (art. 28 k.p.c.).

Powództwo przeciwko osobie prawnej lub innemu podmiotowi nie będącemu osobą fizyczną wytacza się według miejsca ich siedziby (art. 30 k.p.c.). Jednakże powództwo przeciwko Skarbowi Państwa wytacza się według siedziby państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie (art. 29 k.p.c.).

b. Właściwość miejscowa przemienna

Stosownie do art. 31 k.p.c. właściwość przemienna oznacza możliwość pozwania przed sąd właściwości ogólnej, bądź sąd oznaczony w przepisach art. 32-37²⁰ k.p.c. Dla spraw z zakresu ochrony praw własności intelektualnej zastosowanie mają przepisy art. 33-35 k.p.c.

Stosownie do art. 33 k.p.c. powództwo o roszczenie majątkowe przeciwko przedsiębiorcy można wytoczyć przed sąd, w którego okręgu znajduje się zakład główny lub oddział, jeżeli roszczenie pozostaje w związku z działalnością tego zakładu lub oddziału. Dochodzone roszczenie musi pozostawać w związku z działalnością jednostki lub zakładu, a więc wypływać z czynności podjętej w bezpośrednim związku z ich funkcjonowaniem²⁰. Takim roszczeniem może być np. powództwo o naprawienie szkody poprzez zapłatę 2- lub 3-krotności wynagrodzenia z tytułu licencji na używanie programu komputerowego w danym oddziale przedsiębiorstwa (art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b p.aut.) lub powództwo o zaniechanie naruszenia w postaci używania cudzego zdjęcia do reklamy nowo powstałego oddziału przedsiębiorstwa (art. 79 ust. 1 pkt 1 p.aut.).

Stosownie do art. 34 § 1 k.p.c. powództwo o zawarcie umowy, ustalenie jej treści, o zmianę umowy oraz o ustalenie istnienia umowy, o jej wykonanie, rozwiązanie lub unieważnienie, a także o odszkodowanie z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy można wytoczyć przed sąd miejsca jej wykonania. W razie wątpliwości miejsce wykonania umowy powinno być stwierdzone dokumentem (§ 3). Za miejsce wykonania umowy uważa się miejsce spełnienia świadczenia charakterystycznego dla umów danego rodzaju, w szczególności w przypadku:

- 1) sprzedaży rzeczy ruchomych – miejsce, do którego rzeczy te zgodnie z umową zostały lub miały zostać dostarczone;
- 2) świadczenia usług – miejsce, w którym usługi zgodnie z umową były lub miały być świadczone (§ 2).

²⁰ Tak SN w: postanowieniu z 22 kwietnia 1971 r., 2 CZ 29/71, OSNCP 1971, nr 12, poz. 220; „Państwo i Prawo” 1972, nr 3, s. 166 z głosem Tadeusza Ercińskiego, ibidem, s. 166; postanowieniu z 11 listopada 1971 r., 1 Cz 181/71, „Prawo Ubezpieczeń Gospodarczych” 1972, nr 12, s. 416; postanowieniu z 20 grudnia 1974 r., 11 Cz 233/74, OSPiKA 1976, nr 7-8, poz. 144 z głosem Bogusława Tymeckiego, ibidem, s. 326.

Powództwo o odszkodowanie z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy obejmować może wszelkiego rodzaju roszczenia wynikające z niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, np. o wypłatę odszkodowania na podstawie art. 471 k.c., o naprawienie szkody powstałej wskutek zwłoki (art. 477 § 1 i art. 486 § 1 k.c.), a także żądanie odsetek za czas opóźnienia (art. 481 § 1 k.c.) i kary umownej (art. 484 § 1 k.c.). Dyspozycją tego przepisu objęte są także wszelkie sprawy wynikające z umów zawieranych w sprawach własności intelektualnej, a w szczególności tych najczęściej spotykanych – umów licencyjnych (art. 41-68 p.aut. i art. 76-88 p.w.p.).

Stosownie do art. 35 k.p.c. powództwo o roszczenie z czynu niedozwolonego wytoczyć można przed sąd, w którego okręgu nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. Przykładem takiego roszczenia może być roszczenie majątkowe – o zadośćuczynienie – lub niemajątkowe – usunięcie skutków przywłaszczenia autorstwa utworu, np. przez złożenie odpowiedniego oświadczenia (art. 78 ust. 1 p.aut.), gdzie miejsce popełnienia czynu niedozwolonego jest inne niż miejsce zamieszkania lub siedziby sprawcy przywłaszczenia autorstwa. Sąd właściwy na podstawie tego przepisu jest właściwy nie tylko w sprawie przeciwko sprawcy, ale także przeciwko pomocnikowi, podżegaczowi, osobie odpowiedzialnej na zasadzie ryzyka oraz przeciwko osobie odpowiedzialnej za cudze czyny, w tym także przeciwko zarządcy ubezpieczeń²¹.

c. Właściwość miejscowa wyłączna

Przepisy dotyczące właściwości miejscowej wyłącznej sądu cywilnego (art. 38-42 k.p.c.) wyłączają zastosowanie przepisów dotyczących właściwości ogólnej i przemiennej. Wskazują jako właściwy do rozpoznania sprawy sąd, który jest w sposób szczególny związany z dochodzonym roszczeniem, przez to właściwość miejscowa sądu może, choć nie musi być inna niż właściwość miejscowa określona w przepisach ogólnych. Właściwość wyłączna została ustanowiona w następujących sprawach:

- powództw o własność i inne prawa rzeczowe na nieruchomości oraz o posiadanie (art. 38 k.p.c.),
- powództw z zakresu spornych spraw spadkowych (art. 39 k.p.c.),
- powództw ze stosunku członkostwa spółdzielni, spółki lub stowarzyszenia (art. 40 k.p.c.),
- powództw ze stosunku małżeństwa (art. 41 k.p.c.),
- powództw ze stosunków rodzinnych (art. 42 k.p.c.).

²¹ Tak SN w: postanowieniu z 1 października 1973 r., I CZ 136/73, OSNCP 1974, nr 6, poz. 114; OSPiKA 1975, nr 2, poz. 34 z głosem Tadeusza Erecińskiego, ibidem, s. 65; uchwałę z 13 marca 1978 r., III CZP 11/78, OSNCP 1978, nr 12, poz. 217.

W sprawach z zakresu ochrony praw własności intelektualnej raczej żaden z powyższych przepisów nie będzie miał zastosowania. Może się zdarzyć, że w ramach sporów rozpoznawanych np. w spornych sprawach spadkowych – z tytułu zapisu – roszczenie dotyczyć będzie autorskich praw majątkowych wchodzących w skład spadku, czy ze sporów ze stosunku spółki, w skład majątku której wchodzi prawo do znaku towarowego, lecz nie będzie to roszczenie o ochronę praw autorskich czy własności przemysłowej. Istotą sporu w takich sprawach nie jest bowiem ochrona prawa podmiotowego (własności intelektualnej) przed czymś działaniem naruszającym to prawo, lecz spór o to czy dany składnik majątkowy, jakim jest określone dobro niematerialne, przypadnie określonej osobie (np. w przypadku sporów z tytułu dziedziczenia czy z tytułu spółki). Nie chodzi więc o ochronę tego prawa lecz rozstrzygnięcie kwestii, do kogo ma należeć dane prawo podmiotowe i kto będzie mógł występować w celu ochrony tych praw w przypadku ich naruszenia. Sprawa ta nie została wprawdzie poddana dokładnej analizie orzeczniczej Sądu Najwyższego, lecz z praktyki sądowej, akceptowanej przez orzecznictwo SN wynika, że powództwa ze spornych spraw spadkowych objęte dyspozycją art. 39 k.p.c. są rozpoznawane w I instancji przez sądy rejonowe lub okręgowe w zależności od wartości przedmiotu sporu (art. 17 pkt 4 k.p.c.), a nie tylko przez sądy okręgowe (art. 17 pkt 2 k.p.c.). Nadto, taki sam pogląd prezentuje doktryna²², która wskazuje, że prawa majątkowe na dobrach niematerialnych, jak i nieruchomości, wchodzi w skład spadku i wskazuje jako łącznik do własności nie miejsce położenia nieruchomości (art. 38 k.p.c.), a miejsce ostatniego zamieszkania spadkodawcy. Problematyka ta nie jest niezmiernie istotna, gdyż rozpoznanie sprawy niezgodnie z właściwością miejscową nie wpływa negatywnie na przebieg postępowania. Jest co prawda naruszeniem przepisów postępowania lecz w przeciwieństwie do rozpoznania sprawy przez sąd niższego rzędu nie powoduje nieważności postępowania (art. 379 pkt 6 w zw. z art. 386 § 2 k.p.c.). W każdej takiej sytuacji sąd rozpoznający apelację musiałby brać pod uwagę z urzędu nieważność postępowania (art. 386 § 2 k.p.c.) i niezależnie od zarzutów uchylać zaskarżone orzeczenie.

d. Właściwość miejscowa szczególna

Przepisy szczególne dotyczące właściwości miejscowej zawierają szczególne unormowania dotyczące sytuacji nieprzewidzianych w przepisach wcześniejszych. Zgodnie z art. 43 § 1 k.p.c., w sytuacji gdy uzasadniona jest właściwość kilku sądów albo jeżeli powództwo wytacza się przeciwko kilku osobom, dla których według przepisów o właściwości ogólnej właściwe są różne sądy, wybór między tymi

²² M. Jędzejewska, [w:] *Komentarz...*, s. 133.

sądami należy do powoda. Powód wówczas decyduje, który sąd jest właściwy do rozpoznania sprawy.

W przepisach szczególnych została wskazana właściwość delegacyjna, tj. wynikająca z przekazania (delegowania) sprawy przez sąd nadrzędny. Sytuacje takie mogą zachodzić w sytuacji wystąpienia przeszkody w rozpoznaniu sprawy (np. wyłączenie wszystkich sędziów danego sądu) lub gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, albo też w przypadku niemożności ustalenia właściwości miejscowej. W pierwszym przypadku sąd przełożony nad sądem, w którym wystąpiła przeszkoda w rozpoznaniu sprawy, wyznaczy na posiedzeniu niejawnym inny sąd (art. 44 k.p.c.). W drugim przypadku Sąd Najwyższy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względem na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego (art. 44¹ k.p.c.). W trzecim przypadku, gdy w myśl przepisów Kodeksu postępowania cywilnego nie można na podstawie okoliczności ustalić właściwości miejscowej, SN na posiedzeniu niejawnym oznaczy sąd, przed którym należy wytoczyć powództwo (art. 45 k.p.c.).

5. Umowa prorogacyjna

W przepisach szczególnych dotyczących właściwości miejscowej uregulowana została też kwestia umowy prorogacyjnej (art. 46 k.p.c.), którą należy omówić dokładniej. Zgodnie z tym przepisem strony mogą umówić się na piśmie o poddanie sądowi I instancji, który według ustawy nie jest miejscowo właściwy, sporu już wynikłego lub sporów mogących w przyszłości wyniknąć z oznaczonego stosunku prawnego. Sąd ten będzie wówczas wyłącznie właściwy, jeżeli strony nie postanowiły inaczej lub jeżeli powód nie złoży pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Strony mogą również ograniczyć umową pisemną prawo wyboru powoda pomiędzy sądami właściwymi dla takich sporów. Umowa prorogacyjna nie może jednak zmienić właściwości wyłącznej (art. 46 § 2 k.p.c.), a także ma zastosowanie tylko do wyboru w ramach właściwości miejscowej. Sąd Najwyższy wielokrotnie potwierdził takie stanowisko, wskazując, że określona przez strony w umowie właściwość wyłączna sądów dla rozpoznawania ich spraw oznacza, że właściwość w ten sposób określona eliminuje każdą inną właściwość, a więc także ewentualną właściwość ogólną czy przemianą²³.

Umowa prorogacyjna może mieć różny kształt i przewidywać wybór sądu poprzez eliminację jakiegoś sądu lub sądów, lub też wskazanie określonego sądu poprzez odesłanie do innych przepisów np.

²³ Tak SN w postanowieniu z 29 listopada 1982 r., I CZ 98/82.

według miejsca zamieszkania powoda²⁴. Sąd winien brać pod uwagę treść umowy prorogacyjnej w taki sposób, aby uwzględniać całość postanowień umownych. Wyraz tego zapatrywania dał Sąd Najwyższy we wskazywanym już orzeczeniu z 9 czerwca 1981 r.²⁵, w którym stwierdził, że jeżeli strony umówiły się na piśmie o poddanie sporu sądowi rejonowemu właściwemu według siedziby powoda (art. 46 § 1 k.p.c.), to w przypadku zmiany właściwości rzeczowej ze względu na wartość przedmiotu sporu, spór rozstrzyga sąd wojewódzki (obecnie okręgowy) właściwy według tego samego kryterium, a więc sąd wojewódzki, w którego okręgu powód ma swoją siedzibę.

Umowa prorogacyjna zgodnie z art. 46 § 1 k.p.c. winna być zawarta w formie pisemnej. Zgodnie z art. 78 § 1 k.c. do zachowania formy pisemnej wystarczy złożenie własnoręcznego podpisu na dokumencie obejmującym oświadczenie woli. W orzeczeniach SN pojawił się problem wynikający z zawarcia zastrzeżenia danego sądowi jako właściwego do rozpoznania sprawy w pisemnym regulaminie w sytuacji, gdy sama umowa nie była zawarta w formie pisemnej. Sąd Najwyższy wydał w tym zakresie dwa sprzeczne orzeczenia. W pierwszym, z 17 grudnia 1971 r., I CZ 166/71, opowiedział się przeciwko uznaniu skuteczności zawarcia takiej umowy z uwagi na niezachowanie formy pisemnej. W drugim orzeczeniu, z 13 czerwca 1975 r., II CZ 91/75 (OSPika 1977, nr 5, poz. 83), uznał, że takie zawarcie umowy prorogacyjnej jest skuteczne, gdyż czyni to zadość formie pisemnej.

Zdaniem autora należy poprzeć stanowisko SN wyrażone w orzeczeniu z 17 grudnia 1971 r. W przypadku zawarcia umowy w formie ustnej nie można zgodzić się ze stanowiskiem, że regulamin czyni zadość formie pisemnej. Brakuje bowiem własnoręcznego podpisu na dokumencie obejmującym treść oświadczenia woli (art. 78 § 1 k.c.), w którym zawarte jest oddanie sprawy pod rozstrzygnięcie innego sądu niż to wynika z przepisów o właściwości ogólnej lub przemiennej. Jest to tylko oświadczenie jednej strony. Umowa taka dopuszczalna byłaby tylko w sytuacji, gdy zostałaby zawarta umowa w formie pisemnej, a w niej zawarte byłoby odesłanie do regulaminu, oczywiście pod warunkami wynikającymi z art. 384 § 1 k.c. W chwili obecnej należy oczywiście brać pod uwagę szczególną ochronę konsumenta zawartą w przepisach art. 385¹-385³ k.c., które znacznie zawężają możliwość zawierania takich umów prorogacyjnych z konsumentami.

²⁴ Postanowienie SN z 9 czerwca 1981 r., II CZ 77/81, OSNC 1982, nr 2-3, poz. 26.

²⁵ Postanowienie SN z 9 czerwca 1981 r., II CZ 77/81, OSNC 1982, nr 2-3, poz. 26.

6. Regulacje szczególne

Regulacje szczególne w zakresie właściwości sądów powszechnych rozpoznających sprawy z zakresu ochrony praw własności intelektualnej dotyczą ochrony praw konsumentów, sporów z zakresu prawa pracy oraz gospodarczych.

a. Regulacje szczególne dotyczące ochrony konsumentów

W sprawach, w których jedną ze stron umowy jest konsument, czyli osoba fizyczna dokonująca czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową (art. 22¹ k.c.), swoboda umów, więc możliwość wyboru sądu w umowie prorogacyjnej, została ograniczona przepisami art. 385¹-385³ k.c. Przepis art. 385¹ § 1 k.c. stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Są to tzw. niedozwolone klauzule umowne, zwane potocznie klauzulami szarymi, z uwagi na to, że są zakazane tylko w ściśle określonych przypadkach. Interpretacja powyższych przepisów pozwala na skonstruowanie normy prawnej, zgodnie z którą pewne określone postanowienia umowne są niedozwolone, jeżeli są spełnione kumulatywnie następujące warunki:

- umowa jest zawierana między konsumentem a przedsiębiorcą,
- postanowienie rażąco narusza interesy konsumenta i kształtuje jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami,
- postanowienia nie zostały uzgodnione indywidualnie z konsumentem.

W art. 385³ k.c. zostały wymienione przykładowe klauzule szare, w tym i jedna dotycząca właściwości sądów i możliwości zawarcia umowy prorogacyjnej. Zgodnie z pkt 23 art. 385³ k.c. za niedozwoloną klauzulę umowną uważa się taką, która wyłącza jurysdykcję sądów polskich lub poddaje sprawę pod rozstrzygnięcie sądu polubownego polskiego lub zagranicznego lub innego organu, a także taka która narzuca rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy. Zawarcie umowy prorogacyjnej, która przewidywałaby wybór innego sądu niż jest to przewidziane w ramach właściwości miejscowej ogólnej, przemiennej, w przypadku roszczeń o ochronę praw własności intelektualnej, gdy jedną ze stron jest konsument, byłoby możliwe tylko przy spełnieniu wymogów wskazanych wyżej.

b. Regulacje szczególne dotyczące prawa pracy

Roszczenia dotyczące ochrony praw własności intelektualnej mogą być rozpoznawane przez sądy pracy, gdy jedną ze stron jest pracownik, a drugą pracodawca, np. w sprawach o utwór pracowniczy (art. 12-13 p.aut.), czy dotyczących projektów racjonalizatorskich (art. 7 p.w.p.). Regulacje szczególne w zakresie właściwości zawarte są w art. 461 § 1 i 1¹ k.p.c. Zgodnie z art. 461 § 1 k.p.c. powództwo w sprawach z zakresu prawa pracy może być wytoczone bądź przed sąd właściwości ogólnej pozwanego, bądź przez sąd, w którego okręgu praca jest, była lub miała być wykonywana, bądź też przed sąd, w którego okręgu znajduje się zakład pracy. Przepis ten jako szczególny wyłącza zastosowanie art. 34 k.p.c., czyli możliwości pozwania tylko przed sąd wykonania umowy, dając możliwość pozwania także przed sąd, w okręgu którego znajduje się zakład pracy.

Ważny wyłom w zasadzie wyłączności rzeczowej sądów okręgowych do rozpoznania sprawy z zakresu własności intelektualnej stanowi art. 461 § 1¹ k.p.c. Zgodnie z tym przepisem do właściwości sądów rejonowych, bez względu na wartość przedmiotu sporu, należą sprawy z zakresu prawa pracy o ustalenie istnienia stosunku pracy, o uznanie bezskuteczności wypowiedzenia stosunku pracy, o przywrócenie do pracy i przywrócenie poprzednich warunków pracy lub płacy oraz łącznie z nimi dochodzone roszczenia i o odszkodowanie w przypadku nieuzasadnionego lub naruszającego przepisy wypowiedzenia oraz rozwiązania stosunku pracy, a także sprawy dotyczące kar porządkowych i świadectwa pracy oraz roszczenia z tym związane. W przypadku więc roszczenia pracownika przeciwko pracodawcy o wynagrodzenie za projekt racjonalizatorski, które byłoby dochodzone łącznie z roszczeniem o przywrócenie do pracy, to taka sprawa rozpoznawana byłoby przez sąd rejonowy.

c. Regulacje szczególne dotyczące postępowania zabezpieczającego

W sprawach z zakresu własności przemysłowej i prawa autorskiego właściwym do rozpoznania wniosku o zabezpieczenie, w tym tzw. roszczenia informacyjnego, jest sąd właściwy do rozpoznania spraw o naruszenie praw autorskich majątkowych lub praw własności przemysłowej miejsca, w którym sprawca wykonuje działalność lub w którym znajduje się jego majątek (art. 286¹ ust. 1 p.w.p. i art. 80 ust. 1 p.aut.). Jest to właściwość szczególna w zakresie zabezpieczenia roszczeń z zakresu prawa autorskiego i własności przemysłowej. Właściwość ta została jednak określona mało precyzyjnie i zbyt sze-

roko i spotkała się z krytyką doktryny²⁶. Została ona bowiem określona bardzo szeroko poprzez użycie określenia „miejsce wykonywania działalności” i jednocześnie „miejsce położenia majątku”. Pojęcie „miejsce prowadzenia działalności” jest bardzo nieprecyzyjne, gdyż może być to np. cały kraj. Użyte w przepisach o właściwości miejscowej przemienne określenia „miejsce gdzie znajduje się zakład główny lub oddział” (art. 33 k.p.c.), „miejsce wykonania umowy” (art. 34 k.p.c.), „miejsce, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę” (art. 35 k.p.c.) są zdecydowanie bardziej precyzyjne. Nie jest także spotykany łącznik „miejsce położenia majątku”, który może budzić wątpliwości interpretacyjne w szczególności, jeżeli weźmiemy pod uwagę mienie ruchome i prawa na dobrach niematerialnych. W przypadku tych ostatnich trudno jest wskazać, gdzie one się fizycznie znajdują. W Kodeksie postępowania cywilnego powiązania z miejscem położenia rzeczy dotyczą konkretnych nieruchomości (por. art. 37, 38 k.p.c.), a odesłanie do miejsca położenia majątku występują tylko w wyjątkowych sytuacjach (por. art. 628 k.p.c.). Sytuacja taka nie jest rozwiązaniem prawidłowym i powinna zostać zmieniona poprzez ingerencję ustawodawcy, lub wykładnię dokonaną przez SN.

Jednakże wnioski o udzielenie zabezpieczenia zgłoszone w toku postępowania rozpoznaje sąd tej instancji, w której postępowanie się toczy, za wyjątkiem SN. Wówczas o zabezpieczeniu orzeka sąd I instancji (art. 734 k.p.c.). Sąd orzeka w składzie, w jakim rozpoznawane jest dane roszczenie²⁷. Zdaniem Piotra Osowy właściwym do rozpoznania wniosku jest tylko sąd powszechny. Sąd polubowny pozbawiony jest możliwości orzekania w przedmiocie zabezpieczenia roszczenia²⁸.

7. Podsumowanie

W sprawach z zakresu ochrony praw autorskich i pokrewnych oraz własności przemysłowej sprawy cywilne w sądach powszechnych rozpoznają w I instancji sądy okręgowe. Zmiana dokonana po 2005 r. wprowadziła wyłączność rozpoznawania wszelkich spraw o ochronę praw na dobrach niematerialnych przed sądem okręgowym, co jest rozwiązaniem zasługującym na aprobatę. W sprawach własności miejscowej można pozwać według właściwości ogólnej (głównie miejsce zamieszkania lub siedziby pozwanego) lub też sko-

²⁶ Tak w szczególności T. Targosz, A. Tischner, *Komentarz do ustawy z dnia 9 maja 2007 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz niektórych innych ustaw*, LEX 2008, komentarz do art. 286¹ p.w.p.

²⁷ Tak SN w uchwałach z 27 lutego 2008 r., III CZP 139/07, OSNC 2009, nr 2, poz. 29.

²⁸ P. Osowy, *Zarys problematyki zabezpieczenia roszczeń w postępowaniu przed sądem polubownym w świetle nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z dnia 2 lipca 2004 r.*, „Przegląd Sądowy” 2005, nr 6, s. 88.

rzystać z możliwości pozwania według właściwości przemiennej. W sprawach dotyczących dóbr niematerialnych możliwe jest zawarcie pisemnej umowy prorogacyjnej, umożliwiającej przekazanie sprawy do rozpoznania sądowi innemu, niż wynika to z właściwości miejscowej, lecz uprawnienie to doznaje ograniczenia w przypadku spraw, gdy jedna ze stron jest konsumentem. Ograniczenie możliwości wyboru sądu na podstawie właściwości przemiennej obejmuje sprawy dotyczące roszczeń pracowniczych. Problematycznie ujęta jest właściwość miejscowa w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu zabezpieczającym. Wątpliwości w tym zakresie, zdaniem autora, powinny zostać usunięte poprzez ingerencję ustawodawcy lub orzecznictwo SN.

Bibliografia

- Barańska Anna, *Właściwość rzeczowa sądu wojewódzkiego w procesie cywilnym*, „Nowe Prawo” 1973, nr 2, s. 214-224.
- Ereciński Tadeusz, Glosa do orzeczenia z 1 października 1973 r., I CZ 136/73, OSN-CP 1974, nr 6, poz. 114, OSPiKA 1975, nr 2, poz. 34.
- Gołąb Stanisław, Wusatowski Zygmunt, *Kodeks postępowania cywilnego*, Kraków 1930.
- Jakubecki Andrzej, *Postępowanie zabezpieczające w sprawach z zakresu prawa własności intelektualnej*, Zakamycze 2000.
- Komentarz do Kodeksu postępowania cywilnego. Część pierwsza. Postępowanie rozpoznawcze, T. 1*, red. Tadeusz Ereciński, Warszawa 2001.
- Osowy Piotr, *Zarys problematyki zabezpieczenia roszczeń w postępowaniu przed sądem polubownym w świetle nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z dnia 2 lipca 2004 r.*, „Przeгляд Sądowy” 2005, nr 6, s. 88-97.
- Skubisz Ryszard, *Prawo z rejestracji znaku towarowego i jego ochrona. Studium z zakresu prawa polskiego na tle prawnoporównawczym*, Lublin 1988, s. 252.
- System Prawa Prywatnego. Prawo własności przemysłowej. Tom 14A*, red. Ryszard Skubisz, Warszawa 2012.
- Szewc Andrzej, Jyż Gabriela, *Prawo własności przemysłowej*, Warszawa 2011.
- Targosz Tomasz, Tischner Anna, *Komentarz do ustawy z dnia 9 maja 2007 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz niektórych innych ustaw*, LEX 2008.
- Wolter Aleksander, Ignatowicz Jerzy, Stefaniuk Krzysztof, *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, Warszawa 1998.